

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU
ÇOCUK HAKLARI ALT KOMİSYONU
TUTANAKLARI

—●—

12 Kasım 2020 Perşembe

—●—

KONU

- Alt Komisyonunun 2020 yılında yaptığı çalışmaların değerlendirilmesi ve 2021 Planı
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğünün çocuk işçiliğiyle ilgili sunumu

12 Kasım 2020 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati:12.15

BAŞKAN: Rade Sezer KATIRCIOĞLU (Kocaeli)

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Çok değerli milletvekili arkadaşlarım, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın değerli yöneticileri, basınımızın güzide mensupları, hanımefendiler, beyefendiler; bugün İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun altında kurulan Çocuk Hakları Alt Komisyonu olarak 13'üncü toplantımızı, 13'üncü faaliyetimizi ifa etmek üzere buradayız. (*)

Bildiğiniz üzere bugün, Meclis çalışmalarına önümüzdeki hafta Salı günü başlamak üzere ara verdi ama milletvekili arkadaşlarımız, çocuk konusundaki hassasiyetlerinden dolayı sorumluluk bilinciyle buradalar. Kendilerine teşekkür ediyorum.

Hep belirtmek istiyorum. Bu Komisyonun farkını ortaya koymak istiyorum. “Çocuk” deyince akan sular duruyor. Muhalefetiyle, iktidarıyla birlikte ortak kararlar, ortak anlayışla bu Alt Komisyon kuruldu ve bu Komisyon çalışmalarını yaparken siyasi kimliklerini dışarıda bırakarak, siyasi hiçbir kaygı ve beklenti, plan ve program içinde olmadan çocuklarımızın üstün yararı, onların geleceği için bir şeyler ortaya koymaya çalışıyor. Böyle yapmaya çalıştığını inanıyorum. Öyle olması gerektiğini de biliyoruz hep birlikte. O yüzden, şu kısa zamanda, 2020 seçimlerine kadar çocuklarımızın birçok sorununu çözmek adına gerçekten büyük bir gayret gösteriliyor.

Malum Covid, pandemi yani salgın sürecindeyiz. Bizler risk altında çalışmalarımızı yürütüyoruz toplumun her kesimiyle birlikte. O yüzden, kısa zamanda, böyle zor günde en iyisini, maksimum faydayı sağlayacak çalışmalar ortaya koymaya çalışıyoruz.

Malum on üç ay oldu Komisyonumuz kurulu. Neler yaptık kısaca hatırlatmak istiyorum. Öncelikle, 13 Temmuzda kurulduk ve o yıl Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin imzalanışının 30'uncu yıl dönümüydü ve yurt dışında temsillerimiz oldu. Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye'yi Birleşmiş Milletlerde, New York'ta temsil ettik, arkasından Avrupa Konseyinde, Strazburg'da ülkemizi temsil ettik ve beraberinde ilk çocuk komitelerinin üst yöneticileriyle, il yöneticileriyle bir araya geldik, çocuklarımızı birinci ağızdan dinledik. Onların bakışıyla, onların görüşüyle, onların kalbindeki ve düşüncelerindeki konuları, sorunları onların ağızından dinledik ve aynı zamanda Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin içinde bulunan çocuk haklarıyla ilgili Çocuk Meclisini dinledik. Meclisimize davet ettik. Meclisimizi hem tanıdılar, milletvekillerini tanıdılar ve onların sorularını cevaplamaya gayret ettik.

Bununla birlikte çocuklara ait konuları Komisyonca belirledik. Bir çalışma takvimi oluşturduk ve ilk maddemizde “Çocuk işçiliğiyle ilgili mücadelede ne yapabiliriz?” diye düşündük. Bununla ilgili birtakım temaslarda bulunduk. Öncelikle Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünü dinledik. Kurumlardan bilgiler aldık ama sahada inceleme yapmak önemliydi. Alanda neler oluyor onu görmek istedik. Urfa'da ve Ordu'da mevsimlik tarım işçilerinin ailelerini ve çocuklarını bizzat alanda, onlarla beraber olarak sorunlarını yerinde gördük ama bu Komisyonun görevi -hep altını çiziyorum- sorun tespit etmek değildir, beraberinde çözüm üretmektir. Yani siyaset çözüm üretir. Siyasetçi çözüm üretmekle mükelleftir. Biz bunları nasıl çözebiliriz noktasında da iyi uygulamaları, bu sorunla ilgili yapılan projeleri, hem belediyeler çapında hem İçişleri Bakanlığı hem Aile Bakanlığımızın bünyesinde yapılan çalışmaları yerinde gördük. Oradaki çalışmaların eksiklikleri nedir, artıları nedir, iyi yönleri nedir, nerede yanlışları var, onları gördük. Kayıtlarımıza girdi. Beraberinde Adana'ya, başka illere (*) Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

de... Çocuk işçiliği biliyorsunuz sadece tarım alanında değil sanayi dediğimiz çalışma hayatının birçok alanında var. Sıfır tolerans ilkemiz olsa da sokakta ne yazık ki dilenen, çalıştırılan çocukları görüyoruz. Bununla ilgili neler yapılmış onları incelemek üzere il ziyaretlerimiz vardı ama ne yazık ki bu Covid süreci bizim elimizi bağlıyor. Ama her şeye rağmen önümüzdeki hafta Kayseri’ye bir çalışma ziyareti planlıyoruz eğer Covid’le ilgili bir gelişme olmazsa orada yani sanayide, çalışma hayatındaki çocuklarımızı yerinde inceleyeceğiz. Oradaki bu sorunla ilgili yapılan mücadeleleri ve projeleri de yerinde göreceğiz ve ondan sonra raporumuza işleyeceğiz. Ama şöyle de planlarımız var, milletvekili arkadaşlarımızın önerisi oldu: Spontane sokağa çıkıp yürüyerek çalışan sokakta çocuk var mı, işte belki bir sanayi bölgesine gideceğiz yine habersiz, orada böylesine çalıştırılan çocuklar var mı onları tespit edeceğiz. Yani planlı ve plansız, anlık, çalışmalarla çocuk işçiliğiyle ilgili mücadelede güçlü bir inisiyatif ortaya koymaya gayret ediyoruz. Bu Komisyonun, bu samimiyet ve bu inançla, yapıcı olarak, pozitif bir yaklaşımla, iyi çözümler üreteceğine inanıyoruz.

Başka neler yaptık bunların yanında? Çeşitli alanlarda kurumlarımızın yetkililerini dinledik, kurum ziyaretleri yaptık. Bağlum’da mesela refakatiz çocukları inceledik, ilk aklıma gelenleri sayıyorum. Ama biz, tabii, uluslararası ölçekte de bir şeyler yapmamız gerektiğini düşündüğümüz için UNICEF’le içinde çocuklarımızla ilgili birkaç maddesi olan bir mutabakat zaptı imzaladık. “Birleşmiş Milletler düzeyinde neler yapabiliriz?”i vardı, bir tanesi sonuçlanmak üzere, onun da altını çizmek istiyorum.

Çocuk Koruma Kanunu mevzuatının çocuk diliyle özetlenmesi, bunu çok önemsiyoruz. Yani “Bir kişi hakkını bilirse, hakkının farkında olursa, bunu özümserse kendi hakkına sahip çıkar, kendi hakkını daha iyi arayabilir.” anlayışıyla çocuklarımızın haklarını öğrenmesi gerektiğine inandık. Bunun da en güzel yolu -hukuk dili biliyorsunuz, belli bir düzeyi gerektiriyor- çocukların dilinden, çocukların bilgi seviyesine, görüş düzeyine indirilecek bir dille yazılacak bir mevzuatımız var, önümüzdeki haftalarda netleşecek, bitmiş olması lazım. Birleşmiş Milletlerin UNICEF biriminin kendi prosedürleri var, kendi içinde bu konudaki akademisyenleri belirledi, hukukçuları belirledi, sosyal psikologlar var, çocuk alanında çalışmış hukukçular var. Konuları özetlediler, çocuk diline çevirdiler, UNICEF şimdi görsellerini hazırlıyor. Bu güzel bir çalışma, buradan onun müjdesini verelim, çocuklarımız artık bir çizgi film gibi belki, belki görselli bir kitap okuyor gibi kendi haklarını okuyarak özümseyecekler, zihinlerine yerleştirecekler ve bir durumla karşılaştıklarında mesela “Ben çocuk işçi olamam.” diyebilmeyi başaracaklar, belki bu konuyu çalıştığımız için söylüyorum.

Diğer hak ihlallerinin önüne geçmede bir bilinç ve farkındalık oluşturacağız, bunun da müjdesini vermek istiyorum. Bununla beraber, neler yaptık böyle özetledikten sonra, şöyle bir hatırlamak istiyorum, neler yaptık daha başka, evet hepsini... Bu pandemi sürecinde uzaktan eğitim süreci vardı, çocuklarımız bu uzaktan eğitimde nasıl bir destek aldı, bu EBA sistem nasıl uygulandı, bunun iyi yönleri, aksak yönleri, desteklenmesi, daha da iyi bir noktaya getirilmesi noktaları var mı onun için yerinde bir inceleme yaptık. Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüni ziyaret ettik. Eğitim Bilişim Sistemi yani EBA’yla ilgili bilgi aldık. Bu da önümüzdeki haftalarda, aylarda, bu konuyu da eğitim alanında çocuklarımız için tekrar inceleyeceğiz, eğitim kısmı çocuklarımızla ilgili çok önemli, onun da altını çizmek istiyoruz.

Kamu Denetçiliğiyle ilgili de... Çünkü Kamu Denetçiliğine de biliyorsunuz, bireysel başvurular yapılıyor ve çocuklarla ilgili sorunlar hem aileleri, büyükleri, velayetinde olan kişiler hem de çocuklarımızın bizzat başvurduğu alanlar... Onları da dinledik, oradan da bilgiler aldık ve o kısmı da inceledik. Birçok çalışma yapmışız, hepsini tek tek sıralarsam çok vaktinizi alacağım. Ayrıca, bugün, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğümü, çocuk işçiliğiyle ilgili yaptığı çalışmalarını dinleyeceğiz, onlara sorularımız olacak, çalışma planlarını öğreneceğiz.

Önümüzdeki aylarda hangi alanlarda... Yani 2021 takvimini arkadaşlarımızla konuşarak oluşturacağız, birçok konu var tespit ettiğimiz çocuklarımızla ilgili, onları ele alacağız, o yüzden vakti çok iyi kullanmaya çalışıyoruz, süreci çok iyi değerlendirmeye çalışıyoruz. Koruyucu ailelik var, eğitim var, çocuklarımıza yönelik istismarlar var, erken yaşta evlilikler vesaire var, aklınıza gelen her türlü konu bizim çalışma alanlarımızın içinde. İnşallah, göz bebeğimiz, cennet kokumuz yavrularımızın en iyi şartlarda hayata hazırlanmaları, Türkiye'nin güçlü bireyleri olabilmeleri, Türkiye'nin geleceğine, ülkesine sevdalı, milletine, bayrağına, devletine bağlı olarak yetişmeleri noktasında Meclis olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında tüm milletvekilleri olarak -her birimiz anneyiz, babayız, anneanneyiz, babaanneyiz, dedeyiz- onlar için çalışmaya devam edeceğiz.

Tabii, sözlerimi bitirmeden önce Diyarbakır Annelerine de ben buradan bir selam göndermek istiyorum. Teröre kurban vermiş tüm annelerimizin yanında olduğumuzu buradan ifade etmek istiyoruz. Orada da gerçekten çok büyük bir çocuk ihlali var, gerçekten yürek burkan, boğamızı düğüm düğüm yapan, gözlerimizi dolduran, yüreğimizi acıtan hikâyeler var. Kırk yıldır terörle uğraşan; ilk önce taş attırılan çocuklardan bugün eline en ağır silahları vererek eğitim hayatından koparılan -işte, bahsettiğim çocuk işçiliğini konuşurken- terörist yapılan, savaşı yapılan çocukların yaşandığı bir ülkede yaşıyoruz. Ben, buradan, Diyarbakır Annelerinin onurlu direnişini de desteklediğimizi ifade etmek istiyorum.

Basına da ayrıca bir teşekkürümüz var, çok teşekkür ediyoruz kendilerine. Çocukla ilgili konularda verdikleri destekler için, bugün de bizi yalnız bırakmadıkları için teşekkür ediyorum.

Toplantımız hayırlara vesile olsun ve şöyle yapalım: Basınımız birazdan dışarı çıkacak, sunumlarımızı alalım, ondan sonra hem sunumlarımızla ilgili...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu açıklamayla ilgili ufak bir açıklama...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Tartışma...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir şey, uzatmayacağım, çok ufak bir şey...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Mahmut Bey, şöyle yapalım: Yine notunuz dursun...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anladım, ayrı ama. Basınla alakalı ve sizin bu açıklamalarınızla alakalı. Yani sizin verdiğiniz bu mesajlara benzer bir mesajı da Cumhuriyet Halk Partisi olarak vermek isteriz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Peki, tamam. Şöyle, şundan endişe duyuyorum: Konu dağılırsa sunumlar vesaire, pandemi var...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Konu dağılmayacak Sayın Başkan, konumuz belli, alanımız belli.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Tamam Sayın Tanal, anladım. Pandemi var, kapalı ortamlarda mümkün olduğunca toplantıyı hızlıca bitirmeye gayret ettiğimiz için...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii, tabii... Zaten kaç kişiyiz ki?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Çok özet bir şekilde şey yapalım. Zaten sizinle konuştuk, istişaremizi de yapmış olduk.

Çok teşekkür ederim hem basınımıza hem katılan değerli yetkililerimize, milletvekili ve uzman arkadaşlarımıza.

Teşekkür ederiz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, söz veriyor musunuz?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Tabii, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Tabii, konumuz çocuk işçiliğiyle mücadele. Gerek Şanlıurfa’da ziyaret ettiğimiz aileler ve çocuklar gerek Ordu’da ziyaret ettiğimiz aileler ve çocuklar, hepsinin müşterek noktası: Güneydoğuda yoksul olan aile çocukları. Yani biz, eğer gerçekten ülkemizde çocuk işçiliğini bitirmek istiyorsak, kaldırmak istiyorsak, ilk önce yoksulluğu kaldırmamız lazım. Yoksulluğun olduğu yerde çocuk işçiliği var ve yoksulluk kaldırılmadan çocuk işçiliğinin bitirilebilmesi de maalesef imkânsız gibi görünüyor. Evet, yıllardır mücadele ediliyor fakat bu çocuk işçiliğinin hepsinin de kaynağı güneydoğu ve yoksul olan iller ve bölgeler. Öneri: Öncelikle Türkiye’de bölgeler arası eşitsizliğin bir an önce giderilmesi lazım, kaldırılması lazım. Bölgeler arasında büyük bir eşitsizlik var.

Şimdi, dikkat edilirse hiç kimse çocuğunu keyfî anlamda işe göndermiyor, aileler de aslında istemiyor ama hayat... Milletvekili Mahmut Tanal olarak ben de bir çocuk işçiydim, çocuk işçiliğinden geldim ben, işportacılıktan geldim ben. Ama aynı şekilde, zengin olan aile çocukları çalışmıyordu ki, ben zorunluluktan çalıştım. Devletin yapması gereken yani o dönem yaşadığım için... Nasrettin Hoca diyor ya “İçinizde eşekten düşen birisi varsa o, benim hâlimi daha iyi anlar.” Eğer benim ailemin ekonomik durumu yerinde olmuş olsaydı ben niye çalışayım ki? Onun için bizim yapmamız gereken öncelikli husus bölgeler arasındaki bu eşitsizliği bir an önce kaldırmaktır. Çalışan çocuklar fakir fukaranın çocukları, hiçbir zengin ailenin çocuğu gidip çalışmaz ki, zaten çalışmak keyfî bir şey değil ki zaruretten, yaşamak için, tutunabilmek için. Yani bu anlamda bu yoksulluğu bir an önce, biz eğer yoksulluğu bitirirsek çocuk işçiliğini de bitirmiş oluruz. Bu anlamda bu çok önemli.

Evet, anneler arasında hiçbir ayırım yapmıyorum; hem Diyarbakır’daki annelere buradan selam ve saygılarımızı iletiyoruz hem de İstanbul’daki, Taksim’deki annelere selam ve saygılarımızı iletiyoruz.

Teşekkür ediyorum, saygılarımı sunarım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Ben de teşekkür ederim.

Sunumunuzu alalım. Kaç dakika planladınız?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Yirmi dakika en çok yetebilir.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Tamam, yirmi dakikayı da geçmeyelim, önce de bitirebilirsek çok iyi olur. Malum süreç... Hızlıca, ondan sonra sorularımız olacak. Bizim, önümüzdeki 2021 yılını da tartışacağımız için biraz daha devam edecek toplantımız.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Tamam.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Şimdiden teşekkür ederiz.

Buyurun.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Başkanım, sayın milletvekillerimiz; öncelikle biz 12.30 olarak bildiğimiz için sizi biraz, bilmeden de olsa bekletmiş olduk, kusura bakmayın.

Öncelikle ben kendimi tanıtayım. Ben Çalışma Genel Müdürüyüm, ismim Nurcan Önder. İbrahim Bey, İstihdam Politikaları Daire Başkanımız, Elif Hanım da oradaki kıdemli uzmanlarımızdan.

Çalışma Genel Müdürlüğü olarak, ismimizde çocuk geçmediği için çocuk işçiliğinin neresindeyiz? Kısaca onu da anlatmak isterim.

Biz, Genel Müdürlük olarak iş mevzuatını uygulamakla yükümlü bir Genel Müdürlüğüz, uygulamasını sağlamakla ilgili. Onun dışında sendikalar, Toplu Sözleşme Kanunu’yla ilgili süreçleri yürütüyoruz, istihdam politikalarına ilişkin görevlerimiz var, çocuk işçiliği tam da bu noktada bizim görevlerimiz arasına giriyor. Ulusal istihdam politikası ve çocuk işçiliğinin önlenmesine ilişkin ulusal eylem planlarını yürütüyoruz. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası, sizin de vâkıf olduğunuz

METİP projesi gibi birçok projeyi de yapmaya çalışıyoruz. Bunun dışında Genel Müdürlük olarak asgari ücretten çalışma hayatına pek çok görevlerimiz var, en son da, son bir yıldır da Devlet Personel Başkanlığının görevlerini de üstlenmiş bulunmaktayız.

Bu sunumda ben kısaca “Çocuk işçiliği nedir?” “Mevzuatımızdaki çocuk işçiliği nedir?” bir de kısa bir kronoloji size sunmak istiyorum çok vaktinizi almadan. Bir de ulusal politika belgelerindeki çocuk işçiliğiyle mücadeleye ilişkin hususlara ve Genel Müdürlüğümüzün yaptığı diğer çalışmalara çok kısa bir şekilde değinmek istiyorum çok vaktinizi almadan.

Öncelikle, çocuk işçiliğinin tanımına bizim bir çerçeve çizmemiz gerekiyor ki ona ilişkin uygun politikaları belirleyebilelim. Uluslararası Çalışma Örgütü ILO’ya göre çocuk işçiliği çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksiltен, fiziksel ve zihinsel gelişimleri açısından zararlı işler olarak tanımlanıyor. UNICEF de benzer bir şekilde çocuğun yaşına ve işin türüne göre minimum çalışma saatini aşan ve çocuğa zararlı olan işler olarak tanımlıyor çocuk işçiliğini. Çocuk işçiliğini biz de yine Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde onayladığımız sözleşmeye göre 18 yaşın altındaki belli şartlarda çalışan çocuklar olarak tanımlıyoruz. Buradaki çocuk işçiliği, bizim tanımımızdaki, para kazanmak amacıyla asgari çalışma yaşının altında, uygun olmayan iş ve koşullarda çocuklar için zihinsel, fiziksel ya da ahlaki açılardan zararlı işlerde çalıştırılan çocukları kapsıyor. Burada şunu belirtmek istiyorum ki çocuk işçiliği ülkemizde ve dünyamızda tamamen yasaklanmış değil, burada bizim yasakla mücadele etmeye çalıştığımız bu şekli. Bizim İş Kanunu’muzda da 15 yaşın üstündeki çocuklar eğitimlerine, sağlıklarına zarar vermeyen hafif işlerde, belli saatler arasında çalıştırılabilirler. Bu, Anayasa’mızda da garanti altına alınmış. 14-15 yaş arasındaki çocukların da yine çok kısıtlı, çok hafif işlerde eğitimlerine zarar vermeyecek şekilde yasal olarak çalışmaları mümkün. Yine, kültür sanat işlerinde de belli şartlarda çocuklarımız çalışabiliyorlar tüm dünyada olduğu gibi.

Ben, kısaca istatistiklere değinmek istiyorum...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, kanunların maddelerini söyleyebilme imkânınız var mı?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Biraz sonra mevzuata geçeceğim, hani ön tanıtım açısından söyledim.

1994 yılında ilk defa TÜİK, çocuk işçiliğine ilişkin bir veri yayınladı, o dönemde 6-18 yaş arasındaki çocukları kapsıyordu bu ve 15,2’ydi. 1999’da tekrar bir istatistik yayınlandı, o da 10,3’tü. 2006 ve 2012’de 5,9 olarak ölçüldü TÜİK tarafından. 2012’den sonra bir ölçüm yapılmamıştı, en son geçen sene TÜİK yine verilerine, araştırmasına bunu dâhil etti ve geçen yılki rakamlarımıza göre de çocuk işçiliği Türkiye’de yüzde 4,4 olarak TÜİK tarafından ölçüldü. Yalnız bu 4,4’ün tamamı yasa dışı işçilik değil, toplam çocuk işçiliği. Buna ilişkin istatistiklerin ayrıntılarını size de iletebilirim, kısaca değinmek istiyorum, TÜİK’in bülteninde de var. Bunlardan 30,8’i tarım; 23,7’si hizmet; 45,5’i de sanayi sektöründe çalışıyor görünüyor çocuklarımızın. Yalnız bunlardan, bu çalışan çocuklarımızın yani bu yüzde 4,4 çocuğumuzun neredeyse yüzde 75’i yasal çalışma yaşları arasında yani 14-15-18 yaşları arasında çalışan çocuklarımız. Diğerleri yasal çalışma yaşının altındaki çocuklarımız olarak TÜİK tarafından ölçülmüş.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Bu kısmı bir kere daha tekrarlar mısınız?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Tabii ki. Tam rakam olarak vereyim ben Sayın Başkanım.

Burada, Sayın Başkanım, 2019’da toplam çalışan çocuk sayımız 720 bin, TÜİK tarafından ölçülen; bunlar 5-17 yaş arasında ölçülüyor. Bunların 15-17 yaş arasında olanı...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 5-17 yaş arası mı?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI VEKİLİ İBRAHİM DEMİRCAN – 15-17.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Pardon, pardon...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 5-15 arası?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Yok, Başkanım, TÜİK verileri 5-17 yaş arasını ölçüyor; 5 yaşından büyük, 18 yaşından küçük çocuk... Bu dünya standardı, tüm ülkelerdeki veriler bu şekilde ölçülüyor. Bu, TÜİK'in ölçtüğü oran içerisine de bu sene 5-11 yaş arası çalıştığı tespit edilen çocuklar 4,4'ün yüzde 4,7'si. Bunu dağıtabilirim size, TÜİK verilerinin açıklanmış hâli.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Yüzde 1 yaklaşık.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Evet.

TÜİK bülteninde yine 12-14 yaş arasında yani toplam çalışan...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hangi işler olabilir mesela?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Onlar da var Başkanım, onların hepsinin dağılımında, TÜİK kırılımlarında var, çok ayrıntılı olduğu için, biraz da sunumum uzun olduğu için ben burada hani sizin vaktinizi almayayım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Soru kısmında şey yaparız.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – TÜİK bültenine göre bizim hazırladığımız bir bilgi notu var, isterseniz...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İyi olur, dağıtabilirsek...

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Bültenin hemen hemen aynıysa zaten.

Ben, kısaca mevzuatımızdaki çocuk işçiliğine değinmek istiyorum. Anayasa'mızın 50'nci maddesine göre çalışma şartları bakımından çocuklar ve kadınlar özel olarak korunuyorlar. Çalışma saatlerimiz, biraz önce bahsettiğim gibi 14-15 yaş arası çocuklar çok hafif işlerde eğitimlerine zarar vermeyecek şekilde çalışabiliyorlar. Bunlar, günde en çok yedi saat, haftada otuz beş saat; 15 yaşı tamamlamış çocuklar da yani 15 yaşın üstünde 18 yaşın altındaki çocuklar da günde sekiz saat, haftada en çok kırk saat çalışabiliyorlar, yine eğitimlerine ve sağlıklarına zarar vermeyecek işlerde, hafif işlerde çalışabiliyorlar.

Biz bir de kısa bir kronoloji hazırladık ülkemizdeki çocuk işçiliğine ilişkin. İlk olarak, 1990 yılında Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzaladı. 1992 yılında da Uluslararası Çalışma Örgütü yani ILO çocuk işçiliğinin önlenmesine ilişkin bir program başlattı. 1992 yılında da Çalışma Genel Müdürlüğümüz bünyesinde -Bakanlığımızca bu görev Çalışma Genel Müdürlüğümüze verildi- Çalışan Çocuklar Bölümü kuruldu. 1998 yılında Türkiye, ILO'nun 138 sayılı İstihdama Kabulde Asgari Yaş Sözleşmesi'ni onayladı. 2001 yılındaysa Uluslararası Çalışma Örgütünün 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılması Acil Eylem Sözleşmesi'ni ülkemiz onayladı. Yine, 2002 yılında ILO 12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü olarak ilan etti. 2005 yılında Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi -yani 1'inci Ulusal Program diyebiliriz buna- 2005 ve 2015 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlandı. 2006 yılında ILO Çalışma Konferansı, Cenevre'de düzenlenen ILO Çalışma Konferansı'nda ülkemiz çocuk işçiliğiyle

mücadelede örnek ülke seçildi. 2010 yılında yine Bakanlığımızın koordinasyonunda mevsimlik gezici tarım işçilerinin çalışma ve sosyal hayatlarının iyileştirilmesine ilişkin METİP Genelgesi yayınlandı. Buna biz 1'inci METİP diyoruz. Bu genelge yine Genel Müdürlüğümüzün koordinasyonunda uygulandı. 2017'deyse Zamana Bağlı Çerçeve Politika'nın bitimiyle biz Genel Müdürlük olarak hem sosyal taraflar hem Uluslararası Çalışma Örgütü ve konunun diğer taraflarıyla beraber koordineli bir şekilde çocuk işçiliğiyle ilgili, Çocuk İşçiliği Mücadele Ulusal Programı'nı hazırladık. Bu şekilde kitabımız var ama pandemiden dolayı dağıtmak sakıncalı diye düşündüğümüz için, Bakanlığımızın sayfasında var zaten bu şekilde. Bu program yürürlüğe girdi. Bu programımız 2017 ve 2023 yıllarını kapsıyor. Yine, bu program yürürlüğe girdikten sonra 2017 yılında yeni bir METİP Genelgesi yayınlandı. Yine, bu METİP Genelgesi'nde de mevsimlik tarım işçilerinin ve ailelerinin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi amacıyla Başbakanlık tarafından alınması gereken önlemler sıralandı. Yine, 2018 yılında o genelge kapsamında yapılan çalışmaların da bir sonucu olarak 2018 yılı, ülkemizde, Başbakanlık genelgesiyle Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı ilan edildi. 2018 yılında Bakanlığımız başta olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve o dönem ki Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile bütün sosyal taraflar, meslek odaları, Türkiye'deki bütün konfederasyonlar, memur ve işçi konfederasyonları ve Uluslararası Çalışma Örgütü Türkiye Ofisiyle beraber Çocuk İşçiliğiyle mücadele ortak deklarasyonunu imzaladık. Bu, bir alanda bu kadar sosyal tarafın ve bu kadar kamu kurumunun bir araya geldi ilk deklarasyon olarak da düşünülebilir.

2018 yılında Bakanlığımızın da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla birleşmesi sonucu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafında özellikle koruyucu ailelere yönelik uygulanan Gönül Elçileri Programı'na çocuk işçiliğiyle mücadele çalışmalarımızı da dâhil ettik. O programdakilere ek bir görev olarak verdik bunu. Onun dışında yine, 2018 yılında 81 ilde Bakanlığımız, Çalışma ve İŞKUR il müdürlükleri bünyesinde çocuk işçiliğiyle ilgili çocuk işçiliği mücadele birimleri kurduk. Burada diğer bakanlıkların ve sosyal tarafların temsilcileri de yer alıyor, 81 ilde şu anda faaliyet gösteriyorlar.

Onun dışında, ben bir de ulusal politika belgelerimizdeki çocuk işçiliğine değinmek istiyorum kısaca. İlk olarak 2014-2023 yıllarını kapsayan ulusal istihdam stratejimiz var. Ulusal istihdam stratejimiz 4 bölümden oluşuyor. Bölümlerden üçüncüsü özel politika gerektiren grupların korunması ve istihdamı. Çocuk işçiliği, bu bölümde ele alınan bir konu. Burada 2023'e kadar çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin tamamen ortadan kaldırılması hedefleniyor.

Yine, çocuk işçiliğiyle ilgili ulusal mücadele programımız -biraz önce kronolojide belirttiğim program- 2017-2023 yıllarını kapsıyor. Bu da tüm Türkiye'de uygulanan, bizim Bakanlığımız koordine etse de tüm kurumların hatta sosyal tarafların içinde görevlerinin olduğu hedeflerinin olduğu bir program. Bu programda çocuk işçiliğinin tanımı ve kapsamı, çocuk işçiliğinin temel nedenleri, dünyada ve Türkiye'de çocuk işçiliğinin mevcut durumu, ulusal ve uluslararası düzenlemeler, çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine sokakta, küçük ve orta ölçekli işletmelerde, ağır ve tehlikeli işlerde, tarımda aile işleri dışında ücret karşılığı gezici ve geçici tarım işlerinde, kurum ve kuruluşların çocuk işçiliğiyle mücadele ve görev tanımlarının kapsamı, ulusal politika ve hedefler ve çocuk işçiliğiyle ilgili yıllık eylem planları konusundaki başlıklara yer verilmiş.

Çocuk işçiliğiyle mücadele programı kapsamında öncelikle; hedef grubumuz çalışan çocukların da yoğun olarak bulunduğu mevsimlik tarım. İkinci grubumuz, sokakta çalışan çocuklarımız, üçüncü grubumuz da sanayide çalışan çocuklarımız.

Bu eylem planımız temelde 7 politikadan oluşuyor. Bunlardan ilki hukuki düzenlemeler, mevzuatın uygulanması ve güçlendirilmesi. İkincisi, mevcut kurumsal yapıların güçlendirilmesi ve yeni kurumsal yapıların oluşturulması, illerde kurduğumuz birimler bu kapsamda kuruldu. Üçüncüsü, farkındalık artırma, hem çocukların hem ailelerin hem de toplumun bu konudaki farkındalığını artırmayı hedefliyoruz burada. Buna yönelik çalışmalar yapıyoruz. Sosyal tarafların ve toplumun katılımının

sağlanması da dördüncü politikamız. Beşinci politikamız, eğitim ve iyileştirme. Altıncı politikamız, yoksulluğun giderilmesi. Son politikamız da sosyal koruma ve sosyal güvenlik ağının geliştirilmesine yönelik önlemler olarak sıralanabilir.

Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı'mızı eylem planlarıyla yürütüyoruz. Şu ana kadar 7 politika altında 18 strateji ve 106 tane tedbiri yürütüyoruz. Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Ulusal Programı'nda bahsettiğim gibi 7 politikamız, 18 stratejimiz var, şu ana kadar 106 tane faaliyet planladık, bunlardan 7'sini tamamladık, 2023'e kadar da bunların tamamını tamamlamayı planlıyoruz. Bazı politikalarımız da süresiz, bunlar eylem planı bittikten sonra da daha sonraki eylem planlarında ya da politikalarda yer alması gereken devamlı olan eylemler.

Yine, Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı'nda bahsettiğim gibi Bakanlığımız dışında diğer bakanlıkların da görevleri var. Bizim bakanlığımız dışında doğal olarak en çok görev Millî Eğitim Bakanlığımıza düşüyor. Kültür Bakanlığımızın, İçişleri Bakanlığımızın, Sağlık Bakanlığımızın, Gençlik ve Spor Bakanlığımızın da üstlendiği görevler var. Biz burada tüm bakanlıklarımızla koordineli olarak bu işleri yürütüyoruz.

Yine, çocuk işçiliği ile mücadeleyi izleme ve değerlendirme kurulumuz var. Bu değerlendirme kurullarımız altı ayda bir toplanıyor. Altı ayda biz kamu kurumlarımız ve sosyal taraflarımızla toplanıyoruz, o dönemki yaptığımız çalışmaları değerlendiriyoruz ve daha sonraki yapacağımız çalışmalarla ilgili bazı kararlar veriyoruz ve bu toplantılarımızın sonuçlarını da Bakanlığımız web servisinde herkesin göreceği bir şekilde yayınlıyoruz. Yalnız 2020 yılındaki izleme ve değerlendirme çalışmalarımızı Covid-19 nedeniyle dijital ortamda yaptık. Biz, bu değerlendirmeleri her zaman Ankara'da yapmıyoruz. Mevsimlik tarım işçiliğinin yoğun olduğu en son Ordu ilimizde yapmıştık 2019'da. Diğer işte, Şanlıurfa'da yaptık, farklı farklı illerimizde de yapmaya çalışıyoruz, sadece Ankara'dan yürütmemeye çalışıyoruz. Bu illerimize gittiğimizde de yine tüm sosyal taraflarımız ve bakanlıklarımız ve uluslararası kuruluşlarla beraber sizin de yaptığınız gibi ortak ziyaretler gerçekleştiriyoruz ki çalışmaları yerinde görelim diye.

Ben, diğer çalışmalarımızdan kısaca bahsetmek istiyorum. Bu alanda ulusal ve uluslararası kaynaklarla çeşitli projeler yapıyoruz, en sonda bunları ben sıralayacağım. Çeşitli projeler yapıyoruz. Bu projelerden çok kısa bahsetmek istiyorum. Mevsimlik tarımda çocuk işçiliğinin önlenmesine ilişkin büyük bir AB projesine başlıyoruz. Bu, bu alanda şu ana kadar yürütülmüş olan projeler içinde en yüksek bütçeli olanı. Biz, Mevsimlik Tarım İşçileri AB Projesi'ni Uluslararası Çalışma Örgütüyle beraber yapacağız. Bütçemiz yaklaşık 30 milyon euro, tam olarak 29,7 milyon euro. Bu, tamamen bizim kullanacağımız, çocuk işçiliğine yönelik programlarda kullanılacak bir bütçe. Biz, bu bütçenin herhangi bir ulusal ya da uluslararası firmaya ihale ederek yapılması yerine Uluslararası Çalışma Örgütü'nün daha doğru bir adres olduğunu düşünerekten daha önceki yaptığımız çalışmalara da dayanarak Uluslararası Çalışma Örgütü Türkiye Ofisiyle iş birliği hâlinde yürütme şeklinde karar aldık, projemizi de bu şekilde Avrupa Birliğine gönderdik ve kabul edildi. Projemiz 1 Ekim 2020 tarihinde başladı. Önümüzdeki dönemde de hızlı bir şekilde devam edecek.

Yine, çocuk haklarının desteklenmesine ilişkin bir Avrupa projesi daha, azdık, bu da ön kabul aldı. Bunun bütçesi de 3,4 milyon euro. Bunun da 2020 başında başlamasının planlıyoruz. Bunun Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğümüzle ortak yapacağız.

Yine, Türkiye'de mevsimlik fındık tarımında en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin önlenmesine ilişkin bir proje yaptık. Bunu da yine Uluslararası Çalışma Örgütüyle yaptık. Bu proje de yaklaşık 3 milyon dolardı. Bunu da yine Uluslararası Çalışma Örgütü'nün kendi sağladığı fonlarla yaptık. Bu proje kapsamında da Ordu, Düzce, Sakarya ve Şanlıurfa illerinde mevsimlik tarım işçilerinin, ailelerinin

ve özellikle çocukların yaşam şartlarının düzeltilmesine ilişkin bazı çalışmalar da kullanıyoruz yine Uluslararası Çalışma Örgütüyle beraber. Bu projeyi 2023'e kadar devam ettirme kararı aldı Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Cenevre Ofisi.

Yine, çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu UNICEF'le bir protokol imzaladık 2019 yılında. UNICEF'le de yaptığımız bütün çalışmalara da UNICEF'i dâhil ediyoruz, bir protokol imzaladık ve bir yıl boyunca 1 Nisan 2021'le 2022 Nisan ayı arasında da bu UNICEF'le çocuk işçiliğinin önlenmesine ilişkin çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu projenin bütçesi de 810 bin dolar. Bu da yine UNICEF'in kendi fonlarıyla karşıladığı bir proje.

Yine, "Geleceği Hasat Etmek" isimli bir proje yaptık. Türkiye'de tarımda çalışan mevsimlik işçilerin çocuklarının yaşam şartlarını ve kendilerinin çalışma şartlarını iyileştirme amacıyla. Bunu da Adil İşçilik Derneği'yle birlikte yaptık, FLA'yla, Fair Labor Association galiba. Bunlar daha çok tedarikçi firmaların fonladığı bütçelerle yapılan projeler. Burada da yine Karadeniz'de fındık tarımı ağırlıklı olmak üzere yine Gaziantep, Konya, Karaman gibi illeri de kapsayacak şekilde bu mevsimlik tarımda çalışan işçilerin çocuklarının eğitime yönelik bazı faaliyetlerde bulunduk ve bunları raporladık. Bu da yaklaşık 185 bin dolarlık bir projeydi. Bu da yine yabancı kaynaklı bir proje. Yine, fındık tarımında çocuk işçiliğiyle mücadele ve mevsimlik tarım işçilerinin çalışma koşullarının iyileştirilmesine ilişkin bir proje yaptık. Bunu da yine tedarikçi firmaların olduğu FLA ile beraber yaptık, onların fonladığı bir proje yine.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Pardon, bunun bütçesi ne kadar?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Bunun bütçesini firma yıllık belirliyor. Biz, belli iller belirliyoruz, belli faaliyet alanları belirliyoruz, valiliklerimizin, kaymakamlarımızın desteğiyle. Firmalar da gidip oralarda bu çocuklara yönelik faaliyetlerde bulunuyor. Biz, aslında bu paraların çoğuna dokunmuyoruz, sadece organizasyonu ve koordinasyonu sağlıyoruz.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Önemli olan çocuklar için, bu çok güzel bir şey.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Bu projelerimizin çoğunda bu sene -pandemi dolayısıyla göremediniz- üniversiteli genç kızlarımız, genç çocuklarımız çalışıyorlar. Bunlar da çocuklarımıza aslında güzel bir rol model oluyorlar. Zaman zaman biz de onlarla bir araya geliyoruz. İşte tıp fakültesinde okuyan kızlarımız oluyor, işte öğretmenlik okullarında okuyanlar oluyor; hatta çocuklar onlara soruyorlarmış "Biz, kaymakam olabiliyor muyuz?" diye. Özellikle Ordu ilinde çok güzel örneklerini gördük. Bazı valilerimiz, tabii, bu da cinsiyetçilik sayılır mı bilmiyorum ama kadın jandarmalarımızı ve polislerimizi yönlendiriyorlar oradaki asayiş konularına. Bu da özellikle kız çocukları açısından çok güzel rol modelleri oluyor. Biz sorduğumuz zaman "Ne olmak istiyorsunuz?" diye, kızlar "Asker olmak istiyoruz." "Polis olmak istiyoruz." Diyor. Hani bu da aslında güzel bir şey. Bazı valilerimiz de bu açıdan gerçekten çok insana dokunan, çocuğa dokunan faaliyetlerde bulunuyorlar. Biz, çeşitli fonları sağlayıp organizasyon yapıyoruz ama...

MELİHA AKYOL (Yalova) – Sadece bir amaca matuf değil, başka bir şeye de sebep oluyorsunuz.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Evet...

Bir de şöyle bir amacımız da var aslında burada: Ülkemizdeki ürünlerimizin değerlenmesini de sağlıyoruz bu şekilde. Örneğin, tedarikçi firmalar işte, bizim, bu FLA ile yaptığımız projede Ferrero, Nutella, Nestlé gibi kurumlar bu faaliyetleri yapıyorlar. Bu faaliyetleri yaptıktan sonra da hani Türkiye'deki fındık daha da değerlenebiliyor uluslararası alanda. Çocuk işçiliğini de önlemeye de ilişkin çalışmaların yapılması, o ürünü de daha da değerlendiren şeyler uluslararası alanda. Hem çocuk

işçiliğimizi önlemiş oluyoruz hem çocuklarımıza katkıda bulunmuş oluyoruz hem de üreticilerimizin ürünlerinin de dolaylı olarak -zaten bunların hepsi bir organizma- değerlendirmesini sağlamış oluyoruz. Bu 30 milyonluk projemiz konusunda biz çok heyecanlıydık. Pandemiye denk gelmesi bizim açımızdan da biraz üzücü oldu ama önümüzdeki dönem inşallah çok güzel bir şekilde bunu yapacağız.

Yine, Türkiye’de pamuk sektöründe çalışma koşullarının iyileştirilmesine ilişkin de özel sektörle böyle il il yaptığımız firmalar tarafından yıllık olarak belirlenen projelerimiz var. Bu da pamuk sektörü için çok önemli çünkü bu gibi sektörlerde çocuk işçiliğinin o ülkede olmaması hem o ülkenin ürünlerini değerlendiriyor hem de ülkemizin imajına da katkı sağlıyor.

METİP projemizden de ben kısaca bahsetmek istiyorum. METİP projemizin aslında önemli çıktısı -sunumu dağıtacağımız için oralar biraz ayrıntılıydı girmek istemedim- e-METİP sistemi kurduk biz. İsterseniz kısaca onu açabilir arkadaşlarımız. E-METİP sistemi şu demek: Daha önce Mecliste çocuk haklarına ilişkin mevsimlik tarıma ilişkin komisyonlarımız oldu. Biz Türkiye’de çocuk işçiliğiyle özellikle mevsimlik tarıma ilişkin verilere biraz zor ulaşıyoruz çünkü aileleri bağımsız olarak gidiyorlar. Bu e-METİP sisteminde normalde kolluk kuvvetlerinin giriş ve çıkışlarda yaptıkları kayıtları e-sistem üzerinden aldık. Şöyle, bir çocuğumuz Urfa’dan çıkıyor... Vaktiniz varsa beş dakika örnekle de gösterebiliriz. Mesela, Ayşe, Urfa’dan çıkıyor -biz, onu görüyoruz- Konya’ya gidiyor, oradan Adana’ya gidiyor, oradan Ordu’ya gidiyor. Bu çocuğumuz Konya’ya gittiğinde Millî Eğitim Bakanlığımızın bulunduğu lokasyona en yakın okuluna otomatik kayıt yaptırmış oluyor, ikinci kayıt yaptırmış oluyor. Biliyorsunuz, eskiden ikametleri olmadığı için diğer illerde okula gitmeleri bile mümkün değildi. Sağlık Bakanlığımız bu gelen grubun içindeki, işte hamile kadın var mı, yaşlı var mı, sağlık ihtiyacı olan var mı, onları kontrol ediyorlar. Öğretmenlerimiz de gelip çocuklarımızı bu okullara gitmelerini sağlıyor. Hani yüzde 100 başarı olabiliyor mu bilmiyorum ama bir yerden başlamış durumdayız, en azından bu çocuklarımızın bir şekilde eğitimlerine devamları için bir ışık yakmış oluyoruz. Biz illere gittiğimiz zaman acaba biz önceden gittik -hani siz de öyle düşünüyorsunuzdur- bu çocuklar onun için mi bu okula alındı diyoruz ama bakıyoruz ki çocuklar yerel çocuklarla birbirlerini tanıyorlar, öğretmenler o çocukları tanıyor, oradan da anlıyoruz ki demek ki gerçekten bir kaynaşma sağlanmış. Biz, gittik diye o gün çocuklar oraya götürülmemiş, bir kısmı belki öyledir ama bunun yolu açılmış oldu. Bu e-METİP sistemlerinde biz giden çocuklarımızı ve ailelerimizi bire bir hem sağlık açısından hem eğitim açısından takip ediyoruz. Sisteme çocuk girdiği anda ya da aile girdiği anda sadece biz görmüyoruz İçişleri Bakanlığımız, Jandarma, Sağlık Bakanlığımız, Millî Eğitim Bakanlığımız, Diyanet İşleri Başkanlığımız hepsi gelip orada gerekli hizmetleri verebiliyorlar. Şu anda e-METİP projemizde 17 ilimizde örnek projeler yaptık. Bizim amacımız bu projeleri genişletmek. Şu anda e-METİP sistemimizdeki projeleri genişletebileceğimiz, Türkiye’ye yayacağımız... Çünkü pahalı da bir sistem, uluslararası fonların da biraz peşindeyiz işin aslı. Hani onları örnek olarak göstermek istiyoruz.

Burada, 17 ilimizde biz ne yapıyoruz e-METİP sisteminde? Aslında çok fazla bir şey de yapmıyoruz, koordinasyon sağlıyoruz. Bu çocukların kaldıkları, ailelerinin kaldıkları alanların temiz su, sağlık şartlarına uygun, hijyen şartlarına uygun -banyodur, tuvalettir- onları sağlamaya çalışıyoruz ve mutlaka sosyal ortak bir alan oluşturuyoruz orada. Bina yapmıyoruz, binalarımızın standardı belli prefabrik, temelsiz binalar. Ve burada elektriktir, sudur, temizliktir, güvenliğini sağlıyoruz ve bir de çocukların okula gitmesine ilişkin bazı hizmetler veriyoruz.

Bu alanda aslında projeyi valiliklerimiz yürütüyor, biz sadece koordine ediyoruz. Valiliklerimiz de o illerdeki sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle eğitime yönelik okullarla proje yapabiliyorlar bu fon kapsamında. Şu ana kadar 17 ile çıkardık, 2021 yılı içinde bu illerimizi artırmayı planlıyoruz ve daha da kapsamını genişletmeyi planlıyoruz.

E-METİP sisteminde bu sene bazı aksaklıklar oldu, pandemi dolayısıyla girişler çok iyi yapılamadı ama önümüzdeki dönemde Türkiye’deki bütün mevsimlik tarım işçilerini görebileceğimiz, sayılarını görebileceğimiz, verilen hizmetleri tek tek görebileceğimiz... Şimdi kısıtlı alan şeklinde görebiliyoruz. Tamamını maalesef bu sene kaydolamadı. Geçen sene de sistemimiz yeniydi, yüzde 40-50’ye yakın kayıt yaptırdık. İçişleri Bakanlığımız da bu alanda çok hassas. İçişleri Bakanlığımız her sene jandarma ve Emniyetimize bu konuda hassas olmaları ve bu işe çok önem vermelerine ilişkin genelgeler yayınlıyor, o da çok etkili oluyor. İçişleri Bakanlığımızın bu konuya... Çünkü METİP projesine biz, o Çalışma Bakanlığıyla başlamıştık. Bu konudaki talimatlarını bu şekilde yürütmeye çalışıyoruz.

Sorularınız varsa cevaplayabilirim. Kusura bakmayın biz çok geniş hazırlamıştık, hızlı geçtik. İstatistiklerimiz zaten “web” bülteninde var. Bu bilgi notunu da dağıtabiliriz uzman arkadaşlarımıza. Bunların erişim linklerini de verebiliriz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Fazla kitabınız varsa almak isterim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Birkaç tane getirdik ama sağlık açısından uygun değil diye.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, biz dezenfekte ederiz ellerimizi, kitaplarımızı da...

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Bu arada da öğretmenlerimiz içinde bir kitap çalışması yaptık, bütün öğretmenlerimize de dağıttık, “Öğretmen El Kitabı” ismi de. Milli Eğitim Bakanlığımızla da beraber yaptık. Bu arada, Milli Eğitim Bakanlığımız, öğretmenlerimiz, özellikle genç öğretmenlerimiz bu konuda çok isteklidir. Hani onları da biraz daha biz yeni projelerimizde -AB fonlu projelerimizde- hareketlendirecek bir şeyler yapmayı planlıyoruz.

Arz ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Evet, çok teşekkür ederiz. Zor bir konu. Gelişmekte olan ülkelerde yaşanan en büyük sorunlardan birisi ama gelişmiş ülkelerde de çok sık karşılaştığımız, çocuk işçileriyle ilgili mücadele gerçekten etkin bir şekilde devam ediyor.

Teşekkür ederiz sunumlarınız için. Şimdi, arkadaşlarımızın soruları olacak.

İrfan Bey, buyurun.

İRFAN KAPLAN (Gaziantep) – Teşekkür ederiz sunumlarınız için.

Sunumda Suriyelilerle ilgili bir şeyiniz olmadı. Halbuki Suriyeliler Türkiye’nin bir gerçeği, onların çocukları da bizim çocuklarımız. Gaziantep’le ilgili de tekstil, sanayi, yine mevsimlik tarım işçileriyle ilgili de çalışmanız var mı?

Bugün, biraz önce arkadaşlarınıza da verdim, Gaziantep’teki yerel bir gazetede çocukların uyuşturucuya alıştırılması ve satılmasıyla ilgili haberler var.

Uzaktan eğitimle ilgili birçok ilde, işte evde televizyon yok, internet yok. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığıyla ilgili bir şeyiniz olacak mı?

Teşekkür ederim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Sayın Vekilim, çok kısa cevap vereyim isterseniz. Suriyeli çocuklara değinmedim çünkü biz onları ayırmıyoruz hani onlarda bizim çocuklarımız gibi. Bu METİP kapsamında yaptığımız projelerde örneğin, biz en son Polatlı’ya gitmiştik zaten içinde Suriyeliler de var, Suriyeli misafirlerimiz de var Türkler de var. Ben daha önce yabancılarla ilgili çalıştığım için çok net söyleyebilirim. Bizim özellikle tarım işçiliğinde Suriyelilerin ya da diğer ülkelerden ülkemize sığınmak zorunda kalan misafirlerimizin de Türklerle aynı şartlarda Bakanlığımıza bildirim yapma şeklinde çalışmalarına

ilişkin İşçileri Bakanlığımızın da bir yönetmeliği var. Biz Suriyeli-Türk kesinlikle ayırmıyoruz, önemli olan mevsimlik tarım işçilerinde yaptığımız projelerde ya da diğer projelerde önemli olan onun çocuk olması ve çalışmaması gerektiği. Onun dışında herhangi bir ayırımımız yok ve bu mevsimlik tarımda özellikle uluslararası fonları bu kadar rahat alabilmemizin de biraz nedeni o. Onlar fon verirken şöyle yapıyorlar: “Biz Suriyeli çocukların için vereceğiz bunu ama sen kendi vatandaşlarınla bunları eşit şartlarda çalıştırmayı hedefleyeceksin.” Biz de zaten eşit çalıştırıyoruz. Yani onun için, ayrıca “Suriyeli” demedik, hani demekte istemiyoruz çünkü ülkemizdeki bütün çocuklar bizim çocuklarımız yani öyle bir ayırım yapmıyoruz Sayın Vekilim.

Gaziantep bizim METİP projesi kapsamında mevsimlik tarımdaki proje yaptığımız illerden birisi değil ama bu sene özellikle valimize, vali yardımcımıza özellikle hatırlatalım; bunu da not alalım. Bazı illerde çünkü valiliklerimizin işi o kadar yoğun ki böyle bir şeye bazen vakit ayıramıyorlar.

Uzaktan eğitim konusunda bizim Bakanlık olarak bir çalışmamız yok ama biraz önce bahsettiğim şu çok yüksek rakamlı projemiz var ya 29 milyon euroluk onu Uluslararası Çalışma Örgütüyle yaptığımız... İbrahim Bey görüştü isterseniz o kısaca anlatsın, “Bu konuda da destek olabilir miyiz, bu proje kapsamına girebilir mi?” dedik.

İbrahim Bey, siz anlatın kısaca isterseniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Kendinizi tanıtır mısınız?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI VEKİLİ İBRAHİM DEMİRCAN – İbrahim Demircan, Çalışma Genel Müdürlüğü İstihdam Politikaları Daire Başkan Vekilim.

Sayın Başkan, saygıdeğer vekillim; Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlemesi AB Projesi kapsamında 12 bin çocuğumuzu tamamen hedef aldık ve o proje süresi boyunca bu 12 bin çocuğumuzun her ihtiyacını karşılayarak eğitimde, sağlıkta, giyinmede, barınmada takibini yaparak proje kapsamındaki -net olarak- 12 bin çocuğun süre sonundaki gelişimini de göreceğiz. Malum, projelerimizde farklı modeller deniyoruz. Yine, biz METİP alanında da aynı şekilde Millî Eğitim Bakanlığımızla birlikte 2016/5 sayılı Genelge’yle tüm prosedürü ortadan kaldırarak mevsimlik tarım işçisi ailesinin yanında bulunan çocuklarımızın gittikleri her noktada hiçbir prosedüre tabii tutulmadan Millî Eğitim Bakanlığımızın eğitim tesislerine, okullarına aynı anda adapte olması ve orada aynı gün eğitimine başlaması... Diğer taraftan, Sayın Genel Müdürlüğünüzün arz ettiği gibi veriler üzerinden de hem anlık olarak Millî Eğitim Bakanlığı e-okul yönetimi bilgi sistemine hem de Sağlık Bakanlığı MEDULA sistemine aktararak anlık olarak çocuklarımızın aldığı hizmetleri ve takibini gerçekleştiriyoruz.

Biraz önce Sayın Genel Müdürlük istatistik rakamlarını da söylerken, Türkiye İstatistik Kurumu totalde ülkemizde 5-17 yaş grubunu bu sene baz aldı toplam 720 bin çocuğumuz var bu kapsamda. Ancak bunun 5-14 yaş yani 4857 sayılı İş Kanunu’nun 71’inci maddesinde çalıştırılmaması gereken çocuklarımızın durumu. Yani orada 15 yaşın altındaki çocuk çalıştırılmaz, 14 yaşındaki çocuklar ise ilköğretimi tamamlamak koşuluyla hafif işlerde çalıştırılabilir kısmından hareketle oradaki rakam 146 bin çocuğumuzu ifade ediyor, geri kalan 15-17 yaş grubundaki çocuklarımız çalışılabilir yaşta olan ama orada da şöyle bir durum var: Onlar 574 bin kişi. Yani aslında bizim burada tehlike arz ettiren en önemli kısmı buradaki 146 bin çocuk.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER - Yani sıfırlamak istediğimiz 146 bin.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI VEKİLİ İBRAHİM DEMİRCAN – Evet, 146 bininin de eğitime devamı noktasında, baktığımızda geçmiş yıllara göre yüzde 50’yi aşkın okula devam eden çocuğumuz var. Burada 105 bin çocuğumuz okula devam ediyor, 41 bin çocuğumuz ise hâlihazırda

Milli Eğitim Bakanlığımızın örgün eğitim programı dâhilinde eğitimlerini sürdüremiyor, burada çıkan rakamlar itibarıyla. Diğer taraftan, 5-17 yaş grubunda ise 473 bin çocuğumuz okula devam ediyor, 247 bin çocuğumuzun ise okula devam etmediğini tespit ettik. Zorunlu eğitimin on iki yıl olduğunu ancak son dört yılın açıktan eğitimle devam edebileceği düşüncesinden hareketle -kayıd var ki sistemi sizler çok iyi biliyorsunuz- otomatik olarak kayıtlar yapılıyor ama devamda sıkıntı yaşandığı için bu noktada da bu çocuklarımızın, okula devam etmeyen çocuklarımızın 182 sayılı Sözleşme kapsamında işletmelerde en kötü biçimlerdeki çocuk çalışması kapsamında hizmet edip etmediğini tespit etmek için yoğun bir gayret sarf ediyoruz.

Nihayetinde, aslında bizim buradaki hem METİP alanlarındaki gayemiz aile ikametinden malum, uzunca bir süre mevsimlik tarımda ülkemizin farklı illerine gidiliyor, mart ayının sonunda başlayan ve kasım ayının sonuna kadar devam eden bir süreç bu. Bu süreç içerisinde hem okulun başlangıç kısmında hem de son kısmında bulunduğu ildeki devam edemediği eğitimine gittiği yerlerde kesintisiz olarak aynı anda başlaması adına bir model oluşturduk Sayın Genel Müdürümün de arz ettiği gibi. Ve bunu da biz anlık olarak e-METİP sistemiyle de takip ediyoruz.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER - Sayın Vekilim, bir de net olarak şunu söylemek istedi: Biz şimdi ILO'yla görüştük ya “Çocuklara bilgisayar alabilir miyiz?” dedik çalışma hayatındaki çocuklara, uzaktan eğitimi sağlamak üzere. Sanıyorum onu alabileceğimizi söylediler. İnşallah, önümüzdeki dönem Uluslararası Çalışma Örgütü koordinasyonunda bunu yapacağız. Bir de Uluslararası Çalışma Örgütüyle bizim çalışmamızın başka bir nedeni de yaptığımız işlerin görünürlüğünü de sağlamaları. Hani bunu not olarak söylemek isterim.

İRFAN KAPLAN (Gaziantep) – Teşekkür ederim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Benim birkaç sorum var Sayın Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Efendim, öncelikle çok teşekkür ederim.

Hakikaten sunumuzdan çok istifade ettim ve kitapları da okuyacağız, çok yararlanacağız. Çok iyi bir sunumdu, kutluyorum, sağ olun, eksik olmayan.

Şimdi kafama takılan soru şu: Sayın Vekilimiz hani “O çocukları, Suriyeli çocuklar...” derken, siz “Bizim için fark etmiyor.” dediniz. Hani Suriyeli aileler de var.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER - Var, doğru.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Zaten Anayasa “herkes” ibaresini kullanıyor. Türk vatandaşı ya da Türk çocuğu demiyor, “herkes” ibaresini kullanıyor, 17'nci maddesi Anayasa'mızın. Şimdi, ondan hareketle Suriye'de bulunan mültecilerin veya sığınmacıların çalışması -siz çünkü Çalışma Bakanlığına bağlısınız, oranın personelisiniz- izne tabii. Yani Suriyelilerin tarımda çalışma izinleri var mı acaba?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER - Şöyle Sayın Vekilim...

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Sorumu sorayım, bir bütün olarak cevap verirseniz sevinirim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Tamam.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Şimdi, görebildiğim kadarıyla Suriyelilerin çalışma izni olmadığı için bana gelen o konuda çok kesilen idari para cezaları var. Yani onların o temsilcileri bize gönderdiler, hatta yollarda engellemeler vesaire olduğu için. Yani ailenin çalışma izni yoksa nasıl oluyor da biz çocuğuna bu çalışmayı vesaireyi yapıyoruz? Bu bir çelişki değil mi? Kaç kişiye, kaç Suriyeliye izin

verildi? Çünkü ben onların o aradaki kimisine “simsar” deniliyor, kimisine “ara bulucu” deniliyor, onlarla ilgili ben de dokumanlar var şahsen. Birincisi: Bugüne kadar Bakanlık kaç Suriyeli mevsimlik tarım işçisine çalışma izni verdi? İkincisi: Bizim Türk Vatandaşlık Kanunu’nda Türk vatandaşlarına özgü bazı işleri yabancılar yapamıyor idi ben milletvekili olmadan önce. Ben onları sayayım ama sonra mevzuatta değişiklik oldu mu olmadı mı, beni düzeltirseniz sevinirim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER - Ufak bir iki değişiklik oldu.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - İbrahim Bey’de hukukçu çok iyi bilir.

Vatandaşlık hukukunda deniliyor ki: “Türk vatandaşlarına özgü...” İşte örneğin inşaat işlerinde Türk vatandaşları, ayakkabı boyacılığı Türk vatandaşları yani bu şekilde her an için ekmeğini, nafakasını çıkarabilecek bu tür işleri... Hangi düzenlemeler oldu burada? Hangi işler Türk vatandaşına münhasıran ve yabancıların yapamayacağı işler? Yani ben doktorluğu, avukatlığı, hâkimliği söylemek istemiyorum. Bu işçilik anlamında, emek işçiliği anlamında söylemek istiyorum.

Üçüncüsü: Burada sunumuzun 12’nci sayfasında eylem planında 7 politikanız, 18 stratejiniz, 106 tedbiriniz var. Bunları bize dokuman olarak vererseniz sevinirim, onu bize vererseniz sevinirim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI VEKİLİ İBRAHİM DEMİRCAN – Tabii, Bakanlık sayfasında da var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - En azından bizim de kendi takibimiz açısından onu alırsak iyi olur.

Aynı şekilde sunumunuzun 15’inci sayfasının üst kısmında “Mevsimlik Tarım Ve Çocuk İşsizliğinin Önlenmesi Ve Avrupa Projesi, 2020-2023 -yanlış anlamadıysam, anladıysam beni lütfen düzeltiniz- 30 milyon” dediniz. Bunu kim veriyor? Bir de bunu verirken şimdi şunu söyleyeyim: Yani gerçekten verilen amaçlar doğrultusunda güzel paralar, iyi paralar. Yani amaçları doğrultusunda bunu kontrol edip etmediğini kim kontrol ediyor?

“Öğretmenler” dediniz. Değerli Başkanımızla birlikte, heyet üyesi arkadaşlarla birlikte, Komisyon üyesi arkadaşlarla birlikte gittiğimiz ziyaretlerde, evet, “öğretmen” denildi ama öğretmen formasyonu var mı onların? Biraz önce siz ifade ettiniz, işte “üniversite öğrencileri, tıp öğrencileri vesaire” dediniz. Yani nedir o? Ayrıntılı bilgi vererseniz sevinirim.

Bu 2017/6 sayılı Mevsimlik Tarım İşçileri Başbakanlık Genelgesi var. Sistem değişti, şu anda yıl 2020. Son genelge bu 2017 midir, yoksa 2017’den sonra hiç genelge çıkmadı mı?

Tabii, kutsal bir görev yapıyorsunuz ne mutlu sizlere ama burada çocuk işçiliğiyle mücadele ederken yoksullukla mücadelede paralel anlamda bir çalışma yok mu? Yani biz yoksulluğu, sinekleri kurutmak isterken bataklığı kurutmamız lazım. Bataklığı kurutmadan sinekleri yok edemeyeceğimize göre aynı paralelde, aynı mahiyette yoksulluğu bitirebilecek bir çalışmayla, aynı endekste giderse, acaba çocuk işçiliğini daha rahat bitiremez miyiz? Yani eğer biz yoksullukla mücadele etmezsek bu demek ki çocuk işçiliğiyle mücadelemez bitmeyecek, yoksulluk bitmeden. Kendi kendimize böyle devinip durmuş olacağız.

Teşekkür ederim, saygılarımı sunarım.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Sayın Vekilim, teşekkür ederim. Çok kapsamlı sorular sordunuz.

Öncelikle şunu söylemek istiyorum: Bizim Genel Müdürlüğümüz, Çalışma Genel Müdürlüğü. O kadar geniş bir alanımız var ki biz, bu işe biraz da gönül verdiğimiz için bu kadar çok proje yapıyoruz. Normal bir mevzuat genel müdürlüğünün bu kadar bir şey yapması aslında çok beklenir bir şey değil.

Öncelikle Avrupa Birliği projesinden bahsetmek istiyorum. Biz bu projeyi almak için üç yıldır uğraşıyoruz. Avrupa Birliğinin projelerinde harcanan paralar Avrupa Birliği tarafından öyle bir şekilde denetleniyor ki bizim Sayıştayın falan ellerini öpemiz geliyor, çok sıkı bir şekilde denetliyorlar Sayın Vekilim. Bir de biz burada biliyorsunuz Avrupa Birliği projeleri...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O raporlardan bize birer tane verebilir misiniz?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ
NURCAN ÖNDER – Daha başlayacağız buna.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Öncekileri, daha öncekileri.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ
NURCAN ÖNDER – Öncekileri tabii ki, tabii ki.

Şöyle bir şey Sayın Vekilim: Bu tür projelerde ya bir ihaleye çıkıyorsunuz Avrupa Birliğinin şartlarına göre bir firmayla çalışıyorsunuz ya da kâr amaçlı olmayan bir uluslararası kuruluşla çalışıyorsunuz. Biz burada, biraz da kendimizi ikinci bir denetleme mekanizmasının içine sokmak adına Uluslararası Çalışma Örgütüyle çalışmayı teklif ettik Avrupa Birliğine projeyi yaparken. Burada hem Avrupa Birliği hem de Uluslararası Çalışma Örgütünün kendi şartları zaten söz konusu. Bunlar çok ağır şartlar hani bizim elimize para verip de harcıyormuş gibi bir durum yok. Bunlar tamamen illerde yapılan faaliyetlere yönelik çalışmalar. Biz biraz da iki taraftan da sağlam olalım. Bir de ihaleyi falan kimin alacağını bilmiyoruz, hani firma konusunda ya da özel bir firmayla bu kadar sosyal bir işi bu kadar özel bir işi yapmayalım istedik. O açıdan ILO'yla çalışacağız. Daha önce yaptığımız projelerin tamamı da Genel Müdürlüğümüzün bütçesine para gelip de aktardığımız şeyler değil, daha çok yine proje yapan kurumlarla ortak, hepsinin tabii, şeffaf, hesap verilebilir şekilde yaptığımız projeler. Bunlara ilişkin, Avrupa Birliği projelerine ilişkin, ILO'nun daha önce yaptığımız projelerine ilişkin Avrupa Birliğinin raporları var, onların da özetlerini iletebiliriz, tabii ki çok uzun raporlar. Bir de biliyorsunuz onlar bu imza atanları hayat boyu sorumlu tutuyorlar, o açıdan da ayrıca da bir sorumluluğumuz var.

İkinci olarak, bu yabancı çalışma izinlerinden bahsetmiştiniz. Bizim Bakanlığımızda Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğümüz var, yabancı çalışma izinleriyle onlar ilgileniyor ama tabii ki ben de bilgi verebilirim çok ayrıntılı olmamak üzere. Biliyorsunuz ülkemizde Suriyeliler özel statü sahibi, tam olarak mülteci diyemiyoruz bunlara. Başka ülkelerden gelenlere de uluslararası anlamda verilen Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün mevzuatına göre verilen işler var. Mesela Afganlılar da özel koruma başvuru sahipleri ya da özel koruma başvuru statüsündeki kişiler. Türkiye'de çalışma izinleri, doğru söylüyorsunuz, çok kolay bir prosedür değil özellikle biz burada Türk istihdamının olup olmadığına bakarak verdiğimiz prosedürler. Ancak özel statüdeki çalışanlar için yani ülkemize para kazanmak amacıyla değil de canını kurtarmak amacıyla gelen kişiler yani geçici koruma statüsü ve uluslararası koruma statüsündekiler için çalışma izinlerine ilişkin biraz daha şartlarımız hafif. Çünkü bu kişiler doğal olarak Türkiye'de yaşıyorlar ve kaçak çalışmalarını önlemek zorundayız.

Bir de tarım işçilerine ilişkin, tarım ve hayvancılığa ilişkin özel bir düzenleme var, sunumumda da kısaca bahsetmiştim. Tarım ve hayvancılık işlerinde çalışan geçici koruma altındakiler yani şu anda bunlar Suriyeliler ve uluslararası koruma başvuru sahipleri, bunlar da daha çok ülkesinde savaş olup da ülkemize gelenler. Herhangi bir çalışma izni almadan sadece İŞKUR il müdürlüklerimize kayıt yaptırarak çalışabiliyorlar yani bildirimde bulunuyorlar, çalışma izni almıyorlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Mevsimlik tarım işçilerinin hiçbirisi İŞKUR'a bağlı değil, hiçbir kaydı yok yani.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Şöyle Sayın Vekilim: Zaten İçişleri Bakanlığı tarafından kayıtlar yapıldığı için illerde bulunan kurulların başkanları da bizim İŞKUR il müdürlerimiz, kayıtları onun aracılığıyla yapıyor. Ama takdir edersiniz ki tarım işçileriyle ilgili sosyal güvenlik konuları, Türkler neye tabiyse onlar da ona tabi yani isteğe bağlı sigortalılığa tabiler.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Oraya girmiyorum. Ben hiç oraya girmedim. O ayrı bir konu.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Bizim il müdürlüğümüz personeli de gidip o kişilere... Bunlar sadece girmekle sorumlular, başka yükümlülükleri yok; harç ödemiyorlar, prim ödemiyorlar, herhangi bir yükümlülükleri yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Genel Müdürüm, ben, onların izin almadan çalışamayacağı kanaatini taşıyan birisiyim. Sizin bahsettiğiniz...

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Kayıtlılar çalışabiliyor Sayın Vekilim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Türkiye'deki tarım işçilerinin hiçbirisi o kayda tabi değildi İbrahim Bey, birlikte gittik canım ağabeyim. Evet, Değerli Genel Müdürümüz olması gerekeni söylüyor ama sahada o yok yani.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Sahada şöyle de bir durum var Sayın Vekilim: Eğer bir kişi kayıt yaptırmadan kaçak çalışıyorsa bunun cezaları çok ağır.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Canım ablacığım, bugüne kadar Bakanlık olarak kaç tane ceza kestiniz?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Sayın Vekilim, Adana'da bir müfettişimiz, bir tarla sahibine 300 bin lira ceza kesti, ondan sonra bütün Adana kayıt yaptırdı. Çünkü bu kayıt yaptırmak, bizim çalışma izin başvurusu gibi değil. Sadece bilgimiz olsun diyoruz, bildirim. Bizim il müdürlüğümüzün personeli de gidip kayıt yapıyor, İşçilerinden de alıyor biz onları. Yani tarım ve hayvancılıkta çalışan geçici koruma ve uluslararası koruma başvuru sahipleri izin almak zorunda değiller, sadece bildirim yaparak çalışabiliyorlar. Yani bunu özellikle belirtmek isterim. Çünkü onların izin almaları zaten mümkün değil, biliyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çalışmaları da bence mümkün değil, izin olmayınca çalışması da mümkün değil.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Sayın Vekilim, tarım ve hayvancılıkta bildirim yeterli oluyor, çalışabiliyorlar, mevzuatımız bu şekilde.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben hayvancılık olarak pamuk toplamayı söyledim, fındık toplamayı söyledim, karpuz toplamayı söyledim; patates, soğan...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Onlar tarıma giriyor işte.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Onlar muafiyet kapsamında yani çalışma izninden muaf onlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bunun mevzuatı ne, dayanağı ne bu söylediklerinizin?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Ben size göndereyim Sayın Vekilim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İyi olur, sevinirim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Uluslararası İşgücü Kanunu’muz, bir de İçişleri Bakanlığının uyguladığı bir kanun var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sağ olun. Bilgilendirirseniz sevinirim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Daha önce Çalışma Genel Müdürlüğüne bağlıydı çalışma izinleri, beş yıl önce, oradan bu kadar hâkimiz konuya yoksa bu çok ayrıntı bir konu. Orada biz özellikle, hatta çalışmalarda kendim de yer almıştım, geçici koruma statüsü ve uluslararası koruma başvuru sahipleri... Biz bu kişileri ülkemizde tutmak zorundayız. Çalışma izni almaları da mümkün değil. Türklerle zaten tarımdaki kayıtlılık şekli de belli, bildirim yaparak çalışmaları konusunu da ben kişisel olarak önermiştim ve ilgili yönetmeliklerde var. Şu an bizim alanımız olmadığı için koymadım ama ben uzman arkadaşımıza onu yarın gönderirim.

“Yoksullukla mücadele çalışmanız yok mu?” dediniz. Bizim koordine ettiğimiz çocuk işçiliği ulusal programı, bu şekilde her bakanlığa verilen görevler var. Biz Genel Müdürlük olarak sadece çalışma hayatında yapabileceğimiz projeler ve müdahale edeceğimiz konulara müdahil olmaya çalışıyoruz ama koordine ettiğimiz ulusal eylem planı kapsamında, her bakanlığın, bizim bakanlığın, Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü de dâhil, bu konuda görevleri var. Yaptıkları çalışmalar da var. Direkt çalışma hayatına yönelik olmayanları ben burada sunum kapsamına almadım ama onları da onlardan alıp size vermemiz mümkün.

Genelgeyi sormuştunuz. Sayın Vekilim, Başbakanlık genelgeleri hâlâ yürürlükte, Cumhurbaşkanlığı statüsünde de hangilerinin yürürlükte olduğuna ilişkin bir liste var. 2017/6 sayılı Genelge’miz hâlâ yürürlükte ancak biz uygulamada bazı eksikliklerin ya da daha fazla yapılması gereken şeylerin olduğunu gördük. Özellikle İçişleri Bakanlığımız, valilerimiz uyguladığı için bu konuda bazı önerileri oldu. Biz buna ilişkin genelgeyi güncelleme çalışmalarını yaptık aslında. Sosyal taraflarımızla da bu konuda gerekli toplantıları yaptık. Şimdi, en son şeklini veriyoruz kamu kurumlarıyla, Maliye Bakanlığımızla, İçişleri Bakanlığımızla beraber. Önümüzdeki günlerde kendi Bakanımıza -henüz sunmadık- sunduktan sonra da belki güncellenmesi söz konusu olabilecek.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bakanlığımız Cumhurbaşkanlığının gerisinde kalmış, Cumhurbaşkanlığının da bu konuda bir genelgesi var. Orada gittiğimiz zaman bize ibraz etmişlerdi, bilginiz olsun.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ – Hepsi mi tarıma ilişkindi? Budur o, Sayın Vekilim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii, tabii, tabii...

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ – O şudur: Covid’e ilişkin yaptık onu. İçişleri Bakanlığıyla beraber çalıştık.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Alınan tedbirlerle alakalı.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ – Tabii, tabii... Ama o, özel spesifik genelge gibi. Başbakanlık genelgesi Türkiye’de tüm kurumları, herkesi ilgilendiren bir şey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O da ilgilendiriyordu.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ – Sayın Vekilim, o -pandemiye yönelik olarak- İçişleri Bakanlığının pandemi dönemindeki mevsimlik tarım işçileriyle ilgili çalışmasına yönelikti ve biz o genelgeyi birlikte çalıştık zaten, Bakanımızın da bilgisi var. ama o, özel bir dönem için çıkarılan bir genelge olduğu için bu projeye yönelik bir şey değildi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Burada sorularımızın bir tanesinde şu var: 7 politikanız var. onları bize verebilir misiniz? “18 tane strateji.” dediniz, “106 tane tedbir.” dediniz.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI VEKİLİ İBRAHİM DEMİRCAN – Gönderecekler Sayın Vekilim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Göndereceğiz Sayın Vekilim. Zaten, Bakanlığımız sayfasında da PDF’leri var ama uzman arkadaşımıza hepsini toplu bir şekilde göndeririz ki çok vakit harcamadan ulaşın. İller İdaresi Genel Müdürlüğünün genelgesini diyorsunuz. Birlikte çalıştık hatta, pandemide birlikte toplantı yaptık onlarla, pandemiye karşı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Teşekkür ederiz.

İbrahim Yurdunuseven Milletvekilimizin bir sorusu var.

Buyurun.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Soru anlamında değil de genel olarak...

Öncelikle, Sayın Genel Müdürümüz, değerli milletvekillerimiz, Sayın Başkanımız; hepinize iyi günler diliyorum.

Tabii, Mahmut Bey ısrar ve inatla “yoksulluk” deyince, şöyle bir düşündüm. Evet, belki “Yoksulluk bazı yerlerde had safhada.” diyebilirsiniz ama Türkiye’de 2002 yılında 2.600 dolar olan gelir, bugün, 2020 yılında bir ara 11 bin küsur dolara kadar çıktı, şu anda 9.800 dolar civarında kişi başına düşen millî gelirimiz var. Dolayısıyla, on sekiz yılda nereden nereye geldiğimizi, yoksullukla mücadele ettiğimizi çok net ortaya koyuyoruz. Tabii -çalışma- illa, sizin de söylediğiniz gibi “Yoksul olan aileler zorla çalıştırıyor.” gibi bir anlam bence yanlış bir seçenek, daha doğrusu tamamı doğru değil. Belki -en önemli seçenek- çocuklar yoksulluktan dolayı çalıştırılıyor olabilir ama bazı ailevi sebepler de var. Şimdi, bunu anlatırsak çok uzun şeylere gideriz. Belki en önemli sebep yoksulluktur, doğrudur ama geldiğimiz noktaya baktığınızda bugün kişi başı gelir 9.800 dolar. Buna da şerh olarak koymak istiyorum.

İki: Doğu ve Güneydoğu’ya bugün on sekiz yıllık iktidar dönemimizde artı bir pozitif yatırım anlayışını gerçekleştirdik. Belki seksen yılda yapılmayan şeyleri on sekiz yılda katbekat doğruya artı pozitif olarak yaptık, batıya yapılanlar da artı; onları da söyleyeyim. Hani sanki sizin konuşmalarınızdan doğruya bir yatırım yapılmıyormuş, doğu yoksulluktan batıyormuş gibi anlam çıkıyor da onu düzeltmek için kayıtlara girmesi anlamında söyledim.

İRFAN KAPLAN (Gaziantep) - Gaziantep’te, bizde de 300 tane fabrika açıldı.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Demek ki yatırım yapıyoruz; bu da önemli bir şey. Evet, polemik anlamında söyleyemiyorum bunu. Polemik anlamında söylemedim, bir şeyi tespit anlamında söyledim.

Teşekkür ederim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim. Polemiğe girmiyorum ben Sayın Başkanım.

Şimdi, konu şu: Kişi başı millî gelir 9.800 mü dediniz? Türk parasına vurduğunuz zaman kaç para ediyor? Yani 72-80 bin lira yapıyor aşağı yukarı. Bunu da on iki aya bölersek ne yapıyor? Aylık 6 bin lira yapıyor. Ya, 6 bin lira... Yani çok özür diliyorum, tabii ki istatistik anlamında dediğiniz doğru, ben size istatistik anlamında hayır demiyorum ama bu bir toplumlari uyutma mekanizması.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Değil ya, o kadar da değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bana mevsimlik tarım işçisinin, GAP bölgesindeki tüm illerde bulunan insanların aylık cebine 5 bin lira, 6 bin lira, 3 bin lira, 4 bin lira girerse çoluk çocuğuyla mevsimlik işçiliğine gitmez arkadaşlar.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – “O şartlarda niye gidiyor?”u tartışmıyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani GAP bölgesindeki, güneydoğudaki tarım işçisinin hangisinin cebine millî gelirdeki 10 bin veya 9 bin euro giriyor; 9 bin dolar giriyor; mümkün değil. Bu başkalarının cebine giriyor; benim cebime giriyor, sizinkine giriyor, başkasının kine yani mevsimlik tarım işçisinin cebine bu girmiyor.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Biz, aile bazında gidip kaç para kazandıklarını konuştuk mu? İnanın, dediğiniz rakamlar vardır, ben buna inanıyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O adamın cebine o para girse mevsimlik tarım işçiliğine çoluk çocuğunu götürmez. Evet, istatistik insanları aldatıyor, aldatma olayı bu.

Peki, teşekkürler, saygılar sunarım.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Sayın Vekilim, bir sorunuza cevap vermeyi unuttum. Öğretmenleri söylemişsiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yalnız onu unutmadınız ki. Türk vatandaşlarımıza özgü hangi meslekler var?

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Onu da söyleyeyim. O bildiğim konu. Onları arkadaşım not almış, ben hepsini alamamışım o da atlamış.

Öğretmenlerle ilgili biz bu yaptığımız projelerin çoğunda zaten öğretmenlere hizmet içi eğitim de veriyoruz. Millî Eğitim Bakanlığımızla birlikte çalışıyoruz, onlarında ayrı bir genelgesi var. Öğretmenlerimize yılın başında tarım işçilerinden ya da çocuk işçilere yönelik eğitim setleri gönderiyoruz. O bahsettiğim öğrencilerimiz daha çok gönüllü projelerde yaz tatillerinde çocuklara oyun oynatmak, sosyal faaliyet amaçlı. Ders verenler Millî Eğitim Bakanlığımızın öğretmenleri.

Türk vatandaşlığına özgü meslekleri sormuştunuz. Daha önce çalıştığım bir alan olduğu için onu da söyleyebilirim. Türk vatandaşına yasak meslekler var. Bunların bir kısmını Türk kökenliler yapabiliyor, bunlarda sadece Batı Trakya Türkleriyle sınırlı ama başka Türk kökenliler de mahkemeden kazanabiliyorlar. Bunlar bazı kanunlarda sayılmış. Avukatlık Kanunu’nda sayılmış. Avukatlık yapamıyorlar. En geniş kapsamlı tanım tababet ve şua batı diye başlayan...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben oraya girmiyorum.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ NURCAN ÖNDER – Onu da söyleyeceğim.

Orada da sağlıkla ilgili, doktorlar yasaktan çıkarıldı. Hemşireler, ebeler, diş hekimleri, veterinerler henüz yasak. Bir iki meslek daha var. Bir de sanıyorum ayakkabı tamircisi Osmanlı Dönemi’nden kalan bir kanunda yasak. Onun dışında inşaat işçiliği ve benzeri konular Türk vatandaşlarına ya da tarım işleri tahsis edilen konular içinde sayılmıyor. Bunun notunu da göstereyim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Vatandaşlık Kanunu’na bakmanızı öneririm.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ
NURCAN ÖNDER – Çok çalıştık Sayın Vekilim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Vatandaşlık Kanunu’na bakın Genel Müdürüm, ne diyeyim ben size şimdi.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇALIŞMA GENEL MÜDÜRÜ
NURCAN ÖNDER – Sayın Vekilim, Uluslararası İşgücü Kanununa bizzat ben çalıştım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bizim, Türk Vatandaşlık Kanunu’na bakın orada yazıyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU – Bence, Sayın Genel Müdürüm, bu konuyla ilgili siz gerekli kanunu ve açıklamayı yapın. Biz de bir basın açıklaması yapalım. Siz de bir yayınlama yapın çünkü burada bir kafa karışıklığı var anladığım kadarıyla ama bu alanın uzmanı olan Genel Müdürümüz elinde de bilgiler var. Bilgileri karşılaştıralım diye düşünüyorum.

Ben teşekkür ederim sunumlarınız için. Mümkün olduğunca siyaseti bulaştırmadan yapmaya çalışıyoruz ama yine de böyle kıyısından köşesinden değmeden olmuyor.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati:13.27

